



Nyiko ya xihlamariso

Xitsonga



Harold Gondwe

Nyiko ya xihlamariso

Yi tsariwile hi Harold Gondwe
Swifaniso swi dirowile hi Heidi-Kate Greeff



Xi hundzuluxeriwile hi Cohen Shipalana



Namuntlha i siku ra ku velekiwa ka Vongani.
U khoma khume ra malembe hi vukulu.
U tsakile swinene.

Vatswari vakwe va n'wi endlerile xitlangwana.
Va n'wi xaverile khekhe leri nga na xifaniso
xa bolo.

Ku na swakudya swo tala etafuleni ro dyela
kona ku katsa swiwitsi leswi bohaka ku va swi ri
kona nkarhi wun'wana na wun'wana loko ku ri
na xitlangwana xa siku ra ku velekiwa.

Ndyangu wakwe kun'we na vanghana vakwe
va n'wi nyikile tinyiko. Vanghana vakwe
hinkwavo va tsakisiwile ngopfu hi khekhe leri a
ri ri na xifaniso xa bolo. Va dyile khekhe kambe
leswi a ri ri lerikulu swinene a va ri hetangi.



Endzhaku ka ntlangu munghana wakwe
Ndzalama u hleverile Vongani swin'wana.
Vongani u angurile a ku: "Swi lulamile
munghana wanga, ndzi tata xikan'wekan'we
loko ndzi heta ku paka switulu, ndzi pfuni
leswaku ndzi hatla ndzi heta ku swi paka."

Va pakile switulu va tlhela va rhwalela
maphepha hi xihatla.

Vongani u komberile mpfumelelo eka manana
wakwe ku va a famba na Ndzalama ku ya teka
nyiko eka vona.



Manana wa Vongani u n'wi vutisile a ku:
"Ndzalama, Hikwalaho ka yini u nga tangi na
yona nyiko ya kona laha?"

"Ndzi yi siyile hi xihoxo manana," ku vula
Ndzalama hi ku n'wayitelanyana.

"Vongani, u fanele ku hatlisa u vuya ekaya
hikuva loko u kala u va na vanghana va wena
mi tlanga ri kala ri pela."



“Vongani, ndzi kombela u ndzi yimela laha loko ndza ha ya ku ya teka nyiko ya wena,” ku vula Ndzalama.

Vongani u sale kwalaho a ri karhi a tivutisa leswaku ku nga va ku ri nyiko ya muxaka muni leyi a n’wi khomeleke yona.

Vongani a tshamela ro halahala ku lava ku vona munghana, hi nkarhinyana Ndzalama u vonakile a khomile xibokisana. Xana ku na yini endzeni ka xibokisana?

“Homuhomu, eka siku ra wena ra ku velekiwa munghana wanga! Hi leyi nyiko ya wena, ndza tshemba leswaku u ta yi tsakela,” a vula hi ku n’wayitela

Ndzalama u nyiketile Vongani nyiko.

Loko Vongani a pfula xibokisana a nga tshembangile leswi a swi voneke, ximbyanyana!



“He munghana wanga, u swi tivise ku yini leswaku i khale ndzi ri karhi ndzi lava mbyana?”

“Ndzi ku twile loko hi vulavula hi swihari leswaku u rhandza mbyana.

Ndzi komberile ximbyanyana lexi eka kokwana wa mina wa xinuna hikuva mbyana yakwe yi na swimbyanyana swa mune.

“Ndza nkhenza swinene munghana wanga,”
Vongani u vurile leswi xikandza xakwe xi tele hi ntsako.



“Xana ndzi nga xi tlakula ximbyanyana?”
Vongani u vutisile hi ku kanakana no chava.

“Leyi i mbyana ya wena, yi teke munghana wanga, mina ndzi endlile ntirho wa mina,” ku vula Ndzalama.

“Ndzi na vito ra mbyana leyi, ndzi ta yi thya sweswi” ku vula Vongani a tlakurile xibokisana.

“U se u ri na vito ra mbyana leyi hi xihatla xo tani,” ku vutisa Ndzalama hi ku hlamala.

“Vito ra mbyana ya mina i Madyatshamile.”



Madyatshamile yi sungurile ku puluta ncila, ku kombisa ntsako ku va yi ri na Vongani.

Miri wa yona hinkwawo a wu ri wo basa, kambe yi ri na mbala wa ntima egon'weni.

Madyatshamile yi sungurile ku bongela ehansi. Vongani a nga swi tivi leswi a fanele ku yi hlamurisa xiswona.

“U fanele ku vulavula na yona leswaku yi ta hatlisa yi ku tolovela,” ku tsundzuxa Ndzalama hikuva a swi vona leswaku munghana wakwe a nga tivi leswi a fanele ku swi endla.

“Se ndza famba Ndzalama, a ndzi tivi leswaku manana u ta ku yini loko a ndzi vona ndzi nghena ekaya na mbyana.”



Loko Vongani a fika ekaya u tumbetile mbyana endzhaku ka yindlu.

A chava hikuva a nga swi tivi leswaku u ta yi hlayisa njhani mbyana yakwe.

U twile manana wakwe a vutisa loko se a vuyile. U sungurile ku chuha hikuva manana wakwe a nga lavi mbyana naswona u n'wi twile a ku timbyana ta karhata.

Ina, manana, ndzi vuyile tana u ta vona nyiko ya mina manana," ku angula Vongani.



Manana wakwe u yile laha Vongani a ri kona,
loko a vona mbyana a ku: “Nyiko ya mbyana!”
u vutisile a n’wi honokerile mahlo hi ku hlamala.

“Ndzi kombela leswaku u hlayisa mbyana leyi.
A ndzi lavi ku yi vona yi humela kun’wana na
kun’wana laha jarateni. Wa swi twa xana?”

“Ndzi ta yi hlayisa manana, ndza ku tshembisa,”
Vongani a vula a langutisile ehansi.



Vusiku byo sungula byi n'wi tikerile ngopfu Vongani hikuva Madyatshamile yi vukurile vusiku hinkwabyo. Madyatshamile a yi nga swi lavi ku etlela yoxe ehandle, kutani Vongani u hetelerile a yi tekile a nghena na yona endlwini.

Ekue heteleleni, Madyatshamile yi vuyile yi tolovela ku etlela endlwini ya yona ya le handle.

Yi sungurile ku kula laha a yi sungula ku vonaka yi ri karhi yi tsutsumatsutsuma na Vongani laha kaya.



Madyatshamile yi dyile swakudya swa le thinini, yi swi rhandza ngopfu. A yi vekela leswi salaka exigwitsirisini. Vongani u yi xaverile marhambu ya xiphaza, u yi hoxela wona kutani yi ya tlulela yi qhavulela.

Loko ku fika nkarhi wa ku va Madyatshamile yi hlamba, Vongani a ta ya tumbela endzhaku ka yindlu hikuva a nga tsakeli ku yi hlalela loko yi ri karhi yi hlamba.



Siku rin'wana loko Vongani a vuya exikolweni u endlile swakudya swa nhlikanhi.

Tanihi ntolovelu, u pfurile xigwitsirisi a humesa sopo na marhambu kutani a swi kufumeta kun'we na vuswa, endzhaku u tshamile ehansi a dya.

Loko a ha ku heta ku dya manana wakwe u nghenile ekaya kutani a pfula xigwitsirisi, a vutisa a ku: "Xana Madyatshamile yi se yi dyile ke?"



“E-e, a ndza ha dya kusungula,” ku hlamula
Vongani a ri karhi a hetisa swakudya swakwe.

“Xana yi kwihi sopo ya yona leyi a yi ri
exigwitsirisini?”

Loko a ha halahala u vonile ndhichi leyi a ku
phameriwile kona sopo ya Madyatshamile yi ri
endzeni ka sinki ya le xitangeni. “Vongani, xana
u lava ku ndzi byela leswaku hi wena u nga dya
sopo ya Madyatshamile?”



“A ndzi nga swi tivi leswaku i sopo ya Madyatshamile.” Xikandza xa Vongani xi sungurile ku cinca laha a navela ongeti a nga nhlata swakudya hinkwaswo.

“E-e! A wu nga swi koti ku nhlanta swakudya hinkwaswo hikuva u se u xurhile naswona swi se swi tshamisekile ekhwirini ra wena,” ku vula manana wa Vongani a ri karhi a hleka.

“Kutani loko ndzo vabya ke?” Hi nkarhi wolowo Vongani a ri karhi a ringeta ku nhlata kambe swakudya swi landzurile ku huma.



Hi nkarhi wolowo Madyatshamile a yi yimile enyangweni yi ri karhi yi vukula yi rindzerile Vongani ku n'wi tisela swakudya swa yona leswaku endzhaku ko dya va ta famba va ya eku tlangeni.

Kutani Vongani u vutisile a ku: "Nyiko ya kona ya mbyana, vonani sweswi ndzi dyile swakudya swa mbyana. Xana ndzi ta hanya ke?" a titwa a nga ha tsakangi.

Endzhaku u cincile miehleketo yakwe kutani a ku: "Loko Madyatshamile yi hanya, swi vula leswaku na mina a ndzi nga fi."

SWIKHENSO

Yi tsariwile hi

Harold Gondwe

Swifaniso swi dirowile hi

Heidi-Kate Greeff

Mhundzuluxeri

Cohen Shipalana

Muhlerinkulu

Mafemani Baloyi

Muhleri

Mavis Ndlovu

Mutumbuluxi

PixelPing Design



ISBN 978-0-638-00783-1



basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

